

Překvapení na levici

Překvapení, překvapení! Vše se vyvinulo docela jinak, než se na sjezdu levicové Die Linke očekávalo. Překvapením nebylo, že se vůbec konal, poté, co si pandemie vynutila odklady z června na říjen a z října na konec února, s většinou z 580 delegátů doma před obrazovkou, mikrofonom a kamerou; v řídce obsazeném sále v Berlíně seděli jen předáci v dostatečných rozestupech. Ale jiné strany se scházejí také tak.

Překvapivé spíše bylo, že k hořkým, možná osudovým vnitřním konfliktům, jichž se někteří silně obávali a další po nich silně toužili, prostě nedošlo. Na rozdíl od bouřlivých svárů, nepřátelství a téměř roztržek, jež potrápily několik předešlých sjezdů, tady tentokrát panovala veskrze přívětivá, přátelská atmosféra.

Přinejmenším pro většinu členů nebyl výběr nových předáků strany překvapením. Jejich předchůdci odstoupili, jak je vyžadováno, po dvou čtyřletých obdobích (plus měsíce navíc vzhledem k odkladům). Jen lidé zvenčí mohli být překvapeni, že noví spolupředsedové jsou ženy, což byla novinka.

Ale mnozí byli skutečně dojatí, když viděli ty dvě tak vřele přátelské, vzájemně si blahopřející po (od sebe oddělených) volbách, a obě ujišťující členy strany, že budou spolu velice dobře vycházet, až se ponoří do svízelných úkolů, jež leží před nimi; rok naplněný volbami v šesti státech a 26. září v celém Německu, s Die Linke v průzkumech na znepokojivých 7 nebo 8 procentech, až příliš blízko k pětiprocentní hranici.

Kdo jsou dvě nové šéfky, už ne tým muž-žena, ale stále obvyklé východo-západní duo?

Devětatřicetiletá Janine Wisslerová vedla opoziční platformu Linke v legislativě západoněmeckého Hesenska od roku 2014. Je známá coby bojovnice. V poslední volební kampani objížděla celý svůj stát na kole, pronášejíc projevy podél trasy, a získala pro Linke víc hlasů, než tomu bylo ve většině západního Německa. Později, když se připojila k protestu proti vykácení části starobylého lesa kvůli stavbě další dálnice, zůstala na čas v jedné ze tří bud v korunách stromů, určených k odrážení dřevorubců a policie.

Susanne Hennig-Wellsowová, 42, její spolupředsedkyně, je také známá svou odvahou. Původně profesionální rychlobruslařka, velice dobrá, přešla na vzdělávací problémy ve svém domovském východoněmeckém Erfurtu v Duryňsku, a rychle vystoupala do postavení, rovnocennému tomu Janine Wisslerové na druhé straně hranice východu se západem, stala se předsedkyní strany ve státě a její frakce v legislativě. Ale na rozdíl od Wisslerové nebyla v opozici. Duryňsko je prvním a jediným německým státem s ministerským předsedou za Linke, Bodo Ramelowem, protože jeho strana získala nejvíc křesel. Od roku 2014 vede vratkou koalici s malým aktivem SPD a s ještě menším Zelených.

Hennig-Wellsowová získala vyjímečnou slávu vloni, poté, co jeden konzervativní politik vytlačil Ramelowa z pozice hlavy státu, ale jen uznáním hlasů neonacistické Alternativy pro Německo (AfD), která je v Duryňsku silnější a vzteklejší než kde jinde. Tradice vyžadovala, aby šéfka strany Hennig-Wellsowová uvedla vítěze, kteréhokoli vítěze, s blahopřejnou kyticí. Přistoupila k němu a potom náhle nechala kytici spadnout na podlahu. Nezdvořilé, ale většina antifašistů zajásala nad tím, co se stalo špičkovým hitem na Youtube. Po obrovském pobouření musel onen muž o tři dny později odstoupit a Ramelow se vrátil - se Susannne. Teď tyto dvě státní šéfky vedou celonárodní stranu, a i když v některých otázkách spolu ostře nesouhlasí, shodnou se v řadě dalších - a jsou vůči sobě přátelské.

Dalším působivým rysem delegátů, kteří promlouvali elektronicky, s příspěvky striktně časově omezenými, protože jich chtělo promluvit tolik, kolik jich bylo mladých, a, nejen ve vedení, a tolik, kolik z nich byly ženy. To vše značilo změny oproti minulosti, kdy tolik z nich bylo starých, často mužů, a často bývalých členů Sjedenocené socialistické strany, vládoucí v NDR. Tato generace vymírá. Před deseti roky žilo přes 50 % členů v pěti menších státech východního Německa; teď tvoří 38 % z celkového počtu 60 000. Při vší úctě k těmto skutečným „starověrcům“ je trend směřující k nové, mladší generaci vysoce potřebnou pohnutkou k naději. A stejně tak i jejich bojovnost - což se odráželo ve slovech i duchu Janine i Susanne.

Většina těchto mladých členů energicky volala po větší činnosti, viditelné, bojovné činnosti ve všech záležitostech, za něž se strana staví. Klíčové téma: pomáhat lidem zotavit se z epidemie, jež je příčinou těžkých dluhů, potíží, ztrát zaměstnání a bankrotů desetitisíců malých firem, maloobchodních prodejen, restaurací a pracovníků v kultuře, zatímco velikáni, od Amazonu po Aldi, od Daimler-Benz po BMW, shrabují hory eur pro své majitele a akcionáře. Linke požaduje skutečné zdanění bohatých, vyšší mzdy pro pracující - nejméně 15 euro - a víc pro děti a penzisty. To znamená mnohem těsnější sepětí s odbory a jejich boji. Některé z nich poslaly sjezdu zdravice, což stále vyžadovalo kus odvahy.

Mnozí zdůrazňovali spřízněný boj za životní prostředí, příliš často opomíjený a ponechávaný Zeleným. Ale Zelení, dosud na druhém místě v průzkumech před SPD, ale hodně pozadu za dvojčaty stran „Křesťanské unie“, se posunuli ještě blíže k domluvám s velkopodnikáním, zlehčující potřeby obyčejných lidí a dokonce rušící hlavní zásady, aby získali nebo si udrželi kabinetní pozice, tak jako v Hesensku, kde jejich koaliční ministři souhlasili s obětováním lesních oblastí pro ne právě nezbytné rozšíření dálnice (kde Janine prováděla některá potřebná „objímání stromů“).

Mnozí delegáti varovali před další privatizací nemocnic a podpořili boj za to, aby dostupné, veřejně vlastněné bydlení předstihlo na zisku založené *poměšťáctění*, šířící se většinou měst. Zazněla chvála Die Linke v Berlíně; ta dovedla místní koaliční partnery, SPD a Zelené, k prosazení zákona o kontrole nájmu, což zvrátilo nejhorší nadhodnocení cen a došlo k zákazu většiny zvýšení. Vzepřela se také přešlapování Zelených a odporu SPD vůči referendu o odkupu (či „konfiskaci“) největších berlínských realitních gigantů.

Janine, Susanne i mnozí delegáti vyzvali k trvalému bdělému odporu vůči růstu výhrůžek fašistů, některých volně vázaných v místních ganzích hrdlořezů a podzemních zabíjäckých jednotkách, jiných organizovaných na stranické bázi nebo nasazených v policii, ozbrojených složkách nebo jako podezřele strašidelní tajní agenti Úřadu na obranu ústavy (něco jako FBI).

Také tu byl všeobecný souhlas s přesměrováním miliard, vydávaných na nákup a výrobu zbraní, do oprav zchátralých škol, vyježděných silnic, ne právě bezpečných mostů a všech veřejných zařízení.

Všeobecná shoda v této věci se však převrhla k otázkám, které stranu rozdělují po léta. Někteří členové - i mnozí ve vedení - horlivě doufají, že se Linke dokáže spojit s SPD a Zelenými v celostátní vládní „levostředové koalici“, jako tomu bylo v současných státních vládách v Durynsku a Berlíně. Bývalé tvrdé odmítání jakéhokoli spojení s „bývalými vládci diktatury NDR“ ze strany zbývajících dvou zemí nyní zesláblo, zejména pokud jim hlasy poslanců Linke mohou pomoci překonat padesátiprocentní hranici k vítězství. Protože SPD i Linke přijaly jako symbol červenou barvu, jednalo by se o koalici zeleno-rudo-rudou, nebo G2R, nebo RGR, podle toho, kdo by byl v čele. Takové spojení, říká jeho zastánci, by

bylo bariérou proti pravici, tedy křesťanským sesterským stranám, konzervativním svobodným demokratům a fašistické AfD.

Státní a celonárodní úroveň se v mnohém liší. Nejvýznamněji v tom, že jen celonárodní se zabývá zahraniční a vojenskou politikou, což vztyčuje velké, významné překážky. SPD a Zelení trvají na dvou podmínkách ke spojení: Linke musí přestat odmítat NATO a vysílání jednotek Bundeswehru za hranice Německa, a to i v misích OSN. To je jejich červená linie: Ne NATO znamená Nespojit se! A dobře vyzbrojené německé jednotky musí být schopné mávat černo-červeno-zlatými vlajkami od Kábulu po Bamako, ze stožárů v Indickém oceánu, Středozezemím, Rudém či jakémkoli moři nebo pobřeží, kde to slouží německým záměrům. Natočte tanky, drony, stíhačky a ozbrojené fregaty!

Někteří předáci Die Linke vyzývají ke kompromisům. Občasná humanitární mise pro OSN by neměla být významnou překážkou, a zároveň nahrazení NATO smlouvou o celoevropské bezpečnosti, s účastí Ruska místo toho, aby mu bylo vyhrožováno, je teď čirou fantazií. Ve vysoce kontroverzním otevřeném dopise Matthias Höhn, člen vedení Linke, uvedl, že na takových věcech se lze dohodnout, Německo nemusí zcela odmítat požadavky USA na 2 % svého rozpočtu na budování armády, ale může jej snížit na 1 %, přičemž zbylé 1 % se odkloní na rozvojovou pomoc pro země jihu. Jeho odpůrci rychle odpověděli; trvali na tom, že Německo není nikým ohroženo; Bundeswehr je v podstatě nástrojem stejných expanzivních mocností, které určují krvavou německou politiku už více než sto let. Bombardování Bělehradu a Afghánistánu bylo také nazváno „humanitárním“! Jakýkoliv krok zpět v těchto záležitostech byl ve skutečnosti poskytnutím příležitosti, nebezpečným, a zrušil by základní tvrzení Linke, že je jednou a jedinou mírovou stranou v Bundestagu.

Tato otázka navozuje ještě základnější otázku: podporuje či odmítá Linke současný německý společenský systém? Mnozí předáci na východě, kteří často zažili výhody spojené s kabinetními křesly na úrovni státu, trvají na tom, že Linke může uplatnit politický dopad na zlepšení života, jen když se bude podílet na vládní úrovni. Druhá strana tvrdí, že Linke, coby tolerovanému bratříčkovi v takové koalici, by se dostalo pár menších vládních ministerstev, ale v důležitých politických otázkách, zahraničních i domácích, by byla snadno přehlasována, jen se dvěma možnostmi - sklonit se nebo odejít. Ne, říkají, strana chce zlepšení, ale vidí potřebu úplné společenské změny. To znamená aktivní odmítání a ne se stát součástí „establishmentu“, zavedeného systému, úlohu, jež jí přišla draho ve východním Německu v průzkumech, volbách i reputaci.

Dělicí čára zasáhla i obě nové šéfky. Susanne z Duryňska je připravena zvážit koalici GRR (Green-Red-Red, Zelení-SPD-Linke; *pozn. překl.*), dokonce i s jedním či dvěma kompromisy. Není tohle právě tím, co realistická politika občas vyžaduje? Janine z Hesenska říká Ne; nechce pro Linke útulné, křehké a vratké kabinetní křeslo. Ať se SPD a Zelení změní, přijmou skutečně ryzí mírovou politiku a vzdají se „východo-západní“ konfrontace!

Rozdílné názory byly podrobeny zkoušce při volbě šesti místopředsedů. Matthias Höhn, jenž poslal onen dopis s návrhem na ustoupení ve věci zbrojení a vyslání vojáků, dostal 224 hlasů. Tobias Pflüger, odborník na odzbrojení, odmítající jakékoli zmírnění mírových postojů, ho porazil s 294 hlasy. A byly to Pflügerovy názory, jež se častěji odrážely u četných, s drtivou převahou mladých, řečníků.

Ale tahle koaliční otázka je stejně čistě hypotetická. Se Zelenými a SPD teď oběma v průzkumech na 17 procentech a Linke s 8 % (i když s nadějí na návrat k dvouciferným cifrám) je dosažení 50 % pouhým snem.

To vysvětluje, proč tolik lidí místo toho zdůrazňovalo potřebu bojovat mnohem méně v parlamentech nebo na stranických schůzích, ale mnohem více v ulicích, továrnách a vysokých školách, mezi strojníky, učiteli, zdravotnickým personálem, zaměstnanci supermarketů, řidiči kamionů a na všech místech, kde se ti, kdo dělají práci v zemi, musí pohybovat v obraně proti současným útokům na životní úroveň a hodnoty. To musí zasáhnout přinejmenším tolik žen jako mužů, mladých i starých, všechny sexuální orientace, a rozhodně ty, kteří jsou zasaženi nejvíce, miliony lidí s přistěhovaleckým původem. Nadějnými symboly byly srdečné pozdravy z alevitské turecké komunity, od několika odborových svazů a od mladých aktivistů akce Pátky pro budoucnost.

Nesouhlas v klíčových otázkách nemohl být a nebude ignorován. Ale radostným překvapením bylo, že nevedl k rozštěpení, jež by znamenalo politický zánik Linke, pokud ne celé levice! Zúčastněné strany souhlasily, že si nebudou (vzájemně) odporovat a budou teď pracovat společně na získání příznivců - a hlasů - v šesti státních i v celonárodních volbách, jež stranu brzy čekají.

Byl tu ještě jeden aspekt, který mnohé překvapil a zaslouží si pozornost: kolik účastníků, zejména těch mladších, upustilo od stydlivosti a prohlásilo, že současný společenský systém, který nyní dokazuje svůj rozklad a nelidskost jasněji než kdy jindy, musí být nahrazen. Tento cíl byl také pojmenován, bez mnoha dřívějších tabu; socialistická ekonomika, již neurčovaná malou klikou, jejíž touha po nezaslouženém zisku způsobila obrovskou, rostoucí propast mezi miliardářským luxusem a miliardami čelícími deprivaci a zoufalství.

Pokud se podaří tohoto nového bojového ducha a obnovenou orientaci udržet, mohla by Linke hrát mnohem silnější roli při posilování opozice v Německu. A po kruté porážce boje Jeremyho Corbyna v Británii a se slabostí levicových stran ve Francii, Itálii i jinde v Evropě by mohla radikální levice v ústředním, mocném Německu získat zpět význam, který kdysi měla v době rozkvětu lidí jako Rosa Luxemburgová - která se narodila před 150 lety, 5. března 1871!

BERLIN BULLETIN č. 186 2. března 2021, Victor Grossman

Překlad Vladimír Sedláček